

23. Väestönsuojelu

Väestönsuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Väestönsuojelulautakunnan kokoonpano v. 1959 oli seuraava: puheenjohtajana fil. maist. Victor Procopé, varapuheenjohtajana pääjoht. Pietari Salmenoja sekä jäsenenä toim.joht. Brynolf Liusvaara, lainop. kand. Mauno Tamminen ja maj. Olavi Wiias. Varajäseninä olivat autonkulj. Pekka Kurillo, varat. Gustaf Laurent ja maj. Kalle Vaarnas. Kaupunginhallitusta edusti lautakunnassa apul.kaup.joht. Hjalmar Krogius. Sihteerinä toimi hallinnollinen apulainen Kosti Lyly.

Lautakunnan kokouksia oli 21 ja kokousten pöytäkirjojen pykälää 310. Lähetettyjä kirjeitä oli 362 ja saapuneita 653.

Päätökset. Lautakunnan päätökset koskivat mm. väestönsuojelunohjaaja Harald Öhquistin eroamista virastaan ja ko. viran täyttämistä (14. 1. 30 §, 25. 2. 60 §, 4. 3. 63 §, 1. 12. 292 §); eräiden muiden väestönsuojelutoimiston virkojen täyttämistä ym. (11. 3. 87 §, 15. 4. 122 §, 21. 8. 216 §, 29. 9. 246 §, 3. 11. 273, 274 §); Helsingin väestönsuojelun yleissuunnitelmaa (4. 3. 64 §); väestönsuojelutoimistoon v:ksi 1960 tilattavia sanomalehtiä (29. 9. 250 §) sekä lääkintämateriaalin hankintaa (15. 12. 304 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm.: väestönsuojelumateriaalin vapauttamista liikevaihtoverosta sekä valtion osallistumista v. 1958 hankitun materiaalin hankintakustannuksiin (14. 1. 28, 29 §); väestönsuojelukoulutuksen järjestämistä kaupungin ao. viranomaisille (11. 2. 53 §); lautakunnan talousarvioehdotusta v:ksi 1960 (22. 5. 157 §, 29. 9. 248 §); Pohj.-Haagassa olevan vanhan kalliolouhoksen suuaukon aitaamista (7. 8. 203 §); oikeuden myöntämistä eräiden kertomusvuoden määrärahojen ylittämiseen tai siirtämiseen v. 1960 käytettäväksi (29. 9. 247, 249 §, 13. 10. 262 §, 15. 12. 306, 309 §); väestönsuojelupäällikön vaalin vahvistamista (13. 10. 263 §); väestönsuojelulautakunnan ohjesäännön uudistamista (3. 11. 275 §) sekä asiantuntijapalkkion maksamista tri Alpo Lahdelle hänen antamastaan avusta lääkintämateriaalin hankinnan suunnittelussa (15. 12. 305 §).

Lisäksi tehtiin esityksiä mm. yleisten töiden lautakunnalle kalliosuojien korjaus- tai rakentamismäärärahojen varaamisesta ja käyttämisestä kertomusvuonna ja v. 1960 (8. 4. 108 §, 29. 4. 140 §, 13. 5. 148 §). Palolautakunnalle esitettiin väestönsuojelullisen palontorjuntamateriaalin hankkimiseen tarvittavan määrärahan ottamista v:n 1960 talousarvioehdotukseen (29. 4. 141 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: väestönsuojien rakentamiskysymyksiä (14. 1. 31, 32 §, 7. 8. 200, 202, 205 §, 15. 9. 241 §, 13. 10. 265 §, 3. 11. 276 §, 24. 11. 286 §, 15. 12. 298 §); ns. Agroksen alueen kalliosuojan kunnostamista vihannesvarastoksi (11. 2. 52 §); Aabio Oy:n rakennuslainan takuukysymystä (15. 4. 124 §, 3. 6. 166 §); eräiden vanhojen palo-kaivojen hävittämistä esikaupunkialueilla (15. 12. 302 §) sekä Erottajan kalliosuojan erään osan vuokramaksujen perimistä (15. 12. 303 §).

Väestönsuojakysymyksistä annettiin lukuisia lausuntoja kiinteistövirastolle, maistraatille, rakennustarkastustoimistolle, sisäasiainministeriölle ym.

Väestönsuojelutoimisto

Henkilökunta. Henkilökunnan kokoonpanossa tapahtui kertomusvuonna mm. seuraavat muutokset: väestönsuojelunohjaaja Harald Öhquist siirtyi eläkkeelle 28. 2. Hänen tilalleen valittiin eversti evp. Väinö Karanko 1. 4. lukien. Viran nimike muutettiin väestönsuojelunohjaajasta väestönsuojelupäälliköksi ja virka muutettiin vakinaiseksi v:n 1960 alusta.

Toimistoon valittiin II suunnittelijan virkaan ev.luutn. Into Tuori 16. 4. lukien sekä kahteen toimistoapulaisen virkaan Hertta Virtanen 16. 10. lukien ja 1. 1. 1960 lukien Tuulikki Säilä. Hallinnollisen toimentajan viran nimike muuttui nimikkeeksi toimistonhoitaja.

Väestönsuojelupäällikön toiminta keskittyi, kuten aikaisemminkin, toimiston työskentelyn ohjaamiseen ja valvontaan. Tämän ohella hän määritteli väestönsuojeluyksikköjen henkilövahvuudet, laati väestönsuojelutoimiston yksityiskohtaisen työjärjestyksen, esitykset väestönsuojelulautakunnan ohjesäännöksi ja ehdotuksen väestönsuojelujärjestyksen malliksi. Väestönsuojelupäällikkö piti eri tilaisuuksissa kahdeksan Helsingin väestönsuojelua koskevaa esitelmää sekä järjesti kaksi vuorokautta kestävästä väestönsuojelullisen koulutustilaisuuden Lahden kaupungin eri toimialojen viranhaltijoille.

Valmentajan työn keskittyessä yhä lisääntyvään väestönsuojelukoulutukseen itsenäistettiin tämä toimiala välittömästi väestönsuojelupäällikön ohjauksen alaiseksi.

Hallinnollinen toiminta keskittyi edelleen lautakunnan käytännöllisten töiden sekä toimiston sisäisten järjestelyjen ja juoksevien asioiden hoitoon, talousarvio-kysymysten selvittelyyn, määrärahojen käytön valvontaan, kalliosuojien vuokraus-kysymysten hoitoon, väestönsuojelumateriaalin hankinnan suunnitteluun ja järjestelyyn sekä toimistolle esitettyjen aloitteiden, pyydettyjen lausuntojen yms. hallinnollista laatua olevien asioiden käsittelyyn.

Suunnittelutoiminta kertomusvuoden alussa keskittyi kaupungin väestönsuojelun yleissuunnitelman tarkastamiseen. Työ valmistui maaliskuun kuluessa ja suunnitelma jaettiin niille kaupungin viranomaisille, jotka joutuivat kiinteästi osallistumaan väestönsuojelutyöhön. Suunnittelutyötä tehtiin tämän suunnitelman mukaisesti muidenkin kuin kaupungin virastojen kanssa, esim. evakuointivalmisteluihin ottivat osaa poliisilaitos ja Suomen Punainen Risti, viestikalustoneuvotteluihin Helsingin Puhelinyhdistys sekä materiaalin määrä- ja hankintakysymysten selvittelyyn pääesikunta ja Suomen Punainen Risti.

Asiaryhmittäin suoritettiin suunnittelutyötä seuraavasti: lastenhuoltolaitosten sekä vanhain- ja sairaskotien osalta saatiin evakuointivalmistelut loppuun suorite-
tuiksi. Henkilöstön sijoittaminen evakuoinnin johtoeleimiin ja eri tehtäviin aloitettiin ja samanaikaisesti pantiin alulle toimintaohjeiden laatiminen tälle henkilöstölle. Sisäasiainministeriölle tehtiin suunnittelutyöhön liittyviä, evakuointia koskevia aloitteita. Maksuttomissa valistustilaisuuksissa, joita pidettiin 23 ja joihin osallistui n. 3 000 henkilöä, selostettiin evakuointia useille yhdistyksille ja yhteisöille. Lisäksi pidettiin valistustilaisuuksia suoja-alueiksi määrättyjen varasijoituskuntien edustajille.

Materiaalimäärävahvuuksien laatiminen kaupungin väestönsuojelujoukoille aloitettiin keväällä ja materiaalihankinnat vuoden loppupuolella. Hankinnoissa keskityttiin lääkintämateriaalin hankintoihin. Väestönsuojelumateriaalin hankintaa varten kertomusvuoden talousarvioon varatun 7 mm:n määrärahan käyttö jakaantui seuraavasti: instrumentit 1 972 299 mk, lääkintävälineet 365 880 mk, sidostarvikkeet 2 058 754 mk ja muu lääkintämateriaali 2 603 067 mk.

Helsinkiin jäävän väestön kalliosuojatarpeen arvioiminen pantiin alulle. Samoin ryhdyttiin suunnittelemaan kaupungin virastojen ja laitosten mahdollisia siirtoja suojiin.

Vuoden aikana aloitettu johtajakoulutus käsitti kurssin suojelupiirien keskuksiin ja lohkojen toimistoihin sopivalle päällystölle. Tähän koulutukseen osallistui n. 30 vanhempaa reservin upseeria. Ohjelmasta läpikäytiin sen teoreettinen osa vuoden loppuun mennessä.

Kokemuksien vaihtamiseksi pidettiin yhteyttä Suomen Väestönsuojelujärjestöön, jonka kanssa neuvoteltiin mm. viestikalustokysymyksistä ja tutustuttiin sen hankkiman pikakeskuksen soveltuvuuteen kaupungin väestönsuojeluelinten käyttöön. Teollisuuden saatua suojeluasiamiehen selvitettiin Työnantajain Keskusliiton kanssa teollisuuden osuutta yleisessä väestönsuojelussa. Suunnittelupäällikkö sai tilaisuuden osallistua teollisuuden suojelujohtajakursseille.

Teknillinen toiminta. Kalliosuojia oli 41 ja niiden lattiapinta-ala n. 14 500 m². Tästä tilasta oli n. 50 % täysin kunnossa olevaa, n. 38 % puolivalmista, mutta hätätilassa käyttökelpoista ja n. 12 % huonoa, tuskin hätätilassakaan käyttökelpoista. Kalliosuojien kunnossapitoon käytettiin 3 608 436 mk, josta rakenteellisiin korjauksiin käytettiin 51.35 %, koneteknillisiin korjauksiin 4.65 %, sähkötekniillisiin korjauksiin 42.45 % ja kuljetuksiin ym. 1.55 %.

Kalliosuojista oli 90 % vuokrattu erilaisiin käyttötarkoituksiin ja 9 % varattu väestönsuojelutoimiston varasto- ja työtiloiksi. Kalliosuojien hoitotehtävissä toimi koneenhoitaja ja seitsemän työntekijää.

Talojen väestönsuojat lisääntyivät kertomusvuoden aikana 2 834 m². Näitä suojia oli vuoden päättyessä 562, pinta-alaltaan 26 924 m². Alueellisesti jakaantuivat talojen suojat siten, että Hietarannan-Siltasaaren eteläpuolisella alueella oli n. 13.4%, Töölön, Meilahden, Ruskeasuon ja Pasilan alueella 1.9 %, Kallion, Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin alueella 15.8 %, Munkkiniemen, Pitäjänmäen, Haagan ja Kaarelan alueella 33.3 %, Toukolan, Käpylän, Pasilan, Maunulan ja Pakilan alueella 7.5 %, Malmin, Viikin, Pukinmäen, Tapanilan ja Puistolan alueella 1.1 %, Herttoniemen, Roihuvuoren, Kulosaaren ja Laajasalon alueella 20.0 %, Lauttasaaren alueella 6.9 % ja Vartiokylän alueella 1.0 %.

Kallio- ja talonsuojiiin sopisi n. 64 000 henkilöä, ellei suojatiloista n. 1/3 olisi ollut varattava muihin väestönsuojelutarkoituksiin.

Ilkolehlyttimiä oli vuoden lopussa 93. Niiden kunnossapitoon ja koekäyttöön käytettiin 2 327 667 mk, josta linjavuokriin 33 %, korjauskustannuksiin 65 % ja kuljetuksiin ym. 2 %.

Koulutustoiminta. Lautakunnan jäsenet Liusvaara ja Kurillo osallistuivat Suomen Väestönsuojelujärjestön väestönsuojelupäälliköille ja väestönsuojelulautakuntien jäsenille järjestettyyn kurssiin. Väestönsuojelutoimiston ensiapukouluttaja Doris Sinkko osallistui 8. — 21. 4. Ruotsissa pidettyyn ensiapukouluttajien koulutajaopetukseen. Ensiapukoulutuksen 30-tunnin peruskurssin suoritti kaupungin palveluksessa olleista 163 henkilöä työaikanaan ja 63 henkilöä, joista 53 oli poliiseja, vapaa-aikanaan, yhteensä 236 henkilöä. Jatkoharjoituksissa Emsalön leirillä oli kaupungin palveluksessa olevia työaikanaan 46 henkilöä yhteensä 1 012 työtuntia. Iltaisin tai pyhinä pidettyjä harjoituksia varten oli 13 jatkokoulutusryhmää, joilla jokaisella oli 7 harjoituskertaa. Jatkokoulutukseen osallistui kaikkiaan 187 kaupungin palveluksessa ollutta henkilöä.

Ryhmiin yhteiseen 3 tunnin maastoharjoitukseen osallistui 69 henkilöä.

Koulutusasioissa pidettiin yhteyttä Helsingin Reserviupseerikerhon ja Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin kanssa sekä osallistuttiin Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen toiminnan uudelleen järjestämiseen.

Menot ja tulot. Lautakunnan ja toimiston m e n o t kertomusvuonna olivat: palkkiot 282 500 mk, tilapäiset viranhaltijat 10 808 605 mk, muut palkkamenot 163 420 mk, vuokrat 689 297 mk, valaistus 17 568 mk, siivoustarvikkeet 17 978 mk, tarve rahat 190 000 mk, arvaamattomat menot 182 670 mk, hälytys- ja viestiverkosto 2 445 719 mk + siirtomääräraha edelliseltä vuodelta 6 911 mk, väestönsuojelumateriaalin hankinta 1 754 675 mk + edelliseltä vuodelta siirretty 1 365 635 mk.

Kalliosuojista oli menoja seuraavasti: vakinaiset viranhaltijat 716 400 mk, muut palkkamenot 4 486 664 mk, lämpö 1 265 998 mk, valaistus ja tuuletus 494 910 mk, vedenkulutus 245 155 mk, puhtaanapito 178 200 mk sekä korjaukset 3 608 436 mk.

T u l o t kalliosuojista olivat: käteisvuokrat 15 049 096 mk ja tilitysvuokrat 2 692 920 mk.